

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Áru csomagolásán, reklámján felhasznált fotográfiai mű szerzői jogdíja

Ügyszám: SZJSZT-11/09.

A Megkereső által feltett kérdések:

1. Tekintettel arra, hogy a megkeresés szerinti esetben bevétel a fotó felhasználásával kapcsolatosan nem keletkezik, bevételek a szoftvertermék eladásából származnak, a szoftver árát pedig alapvetően piaci tényezők határozzák meg, ezért indokolt lehet-e a megkeresés szerinti esetben a fényképnek a szóban forgó szoftvertermék csomagolásán, kezdő oldalán, website-án, különböző webes és nyomtatott hirdetésein háttérképként történő felhasználása esetében a szerzői jogosult és a felhasználó között a szerzői díj meghatározása tekintetében olyan megállapodás megkötése, amely az Szjt. 16. § (4) bekezdésében foglalt főszabállyal szemben nem bevételarányos, hanem egyösszegű átalánydíjat határoz meg?
2. Amennyiben az Szjt. 16. § (4) bekezdése alapján nem lehetséges a fotó felhasználásával kapcsolatosan bevételt meghatározni, és ezért a jogdíjat nem lehet az Szjt. 16. § (4) bekezdése szerinti elveknek megfelelően kalkulálni, egyetért-e a Tisztelt Szakértő Testület azzal, hogy az Szjt. 3.§-a folytán alkalmazandó Ptk, szerződésekre, illetve szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra vonatkozó általános szabályai szerint (Ptk. 200-202. §) a fotó felhasználásáért cserébe járó ellenértéket a piacon általánosan kialakult átalánydíj-mértékek alapján lehet meghatározni?
3. A piacon általánosságban elfogadott átalánydíj-mértékek szempontjából, a díjmérték meghatározása érdekében egyetért-e a Tisztelt Szakértő testület azzal, hogy támpontként a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület általános díjszabása (www.hungart.org) borítókkal, ábrahordozókkal, arculati elemek másodfelhasználásával, illetve reklám- és dekorációs reprodukcióival kapcsolatos táblázataiban, leírásaiban szereplő díjmértékekből célszerű kiindulni?

Az eljáró tanács szakvéleménye a Megkereső által feltett kérdésekre:

Az eljáró tanácsnak a megkeresés értelmében nem feladata az áru csomagolásán, reklámján felhasznált fotóról megállapítani, hogy az szerzői jogvédelem alatt álló alkotás-e, s az sem, hogy annak felhasználás jogszerűen történt-e. A kérdések kizárólag arra vonatkoznak, hogy amennyiben szerzői jogvédelem alatt álló mű került felhasználásra, annak szerzői jogdíját, indokolt ellenértékét milyen elvek alapján lehet meghatározni.

Ad.1.

A szerzői jogról szóló 1999. évi törvény (a továbbiakban: Szjt.) 16. § (4) bekezdése értelmében *„Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek - eltérő megállapodás hiányában - a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. ...”*

Ez a rendelkezés az általános szabály, és álláspontunk szerint a jelen esetben is alkalmazható és alkalmazandó. Természetesen a fotó felhasználása a borítón, s egyéb reklámfelületeken történt, így azt a bevételt kellene megállapítani, - és ahhoz arányosítani a szerzői jogdíjat - ami ezekhez a felhasználási módokhoz kapcsolódik, és nem a becsomagolt és reklámozott áru eladásához.

Tekintettel arra, hogy a fotó felhasználásához kapcsolódóan a bevétel külön nem állapítható meg, nem marad más megoldás, mint az átalánydíjban történő megállapodás.

Az a jogdíjszámítási megoldás, mely szerint a szoftver eladásából származó bevételek alapján történjen meg a fotó felhasználása után járó jogdíj megállapítása az Szjt. háttérszabályába, a Polgári Törvénykönyv 201. § (2) bekezdésébe ütközne, ugyanis egyértelműen megállapítható lenne a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség.

Az eljáró tanács álláspontja tehát az, hogy fotó borítón és egyéb reklámfelületeken történő felhasználása után az egyösszegű átalánydíj megállapítása az ok- és célszerű megoldás, amint az a felek között is kialakulni látszik.

Természetesen elméletileg lehetséges lenne a borító esetében az eladott darabszámokhoz kapcsolódóan a jogdíj megállapítása (a borítón és a futtatott szoftver kezdő oldalán történő felhasználásra vonatkozóan), illetve a szoftverrel kapcsolatos webes megjelenések esetében egy felhasználási időtartamhoz kötött megállapodás, de ez mindkét fél számára bonyolult elszámolással járna, s a vita ugyanúgy fennállna, hogy mennyi legyen az egy-egy eladott darabra eső jogdíj, illetve a webes felhasználásnak mi legyen a díjtétele.

Ad.2.

Az eljáró tanács az 1. pontban gyakorlatilag megadta a választ erre a kérdésre is, mely szerint jogszerű és életszerű megoldás a fotó felhasználásáért járó ellenértéknek a piacon általánosan kialakult átalány-díj mértékek alapján történő meghatározása.

Összehasonlításként megemlíjtük az alkalmazott grafika területén ismeretes un. arculattervezés esetét, ahol egy adott cégnek kialakítják a vizuális megjelenését, elkészíti a grafikus az erre vonatkozó koncepciót, majd a konkrét terveket a cégfelíratra, emblémára, plakátra, levélpapírra, stb. Ez esetben is lehetetlen megállapítani, hogy ezen művek felhasználása során milyen bevételre tesz szert a felhasználó, s így nem marad más lehetőség, mint az átalánydíjas megállapodás.

Idézzük a Szerzői jogi törvény magyarázata c. kiadványból (Complex Kiadó Kft., 2006.) dr.Gyertyánfy Péternek a 16.§ (4) bekezdéséhez fűzött magyarázata egy mondatát: „*A szabály persze nem abszolút: eltérő megállapodás mindenütt indokolt lehet, ahol a bevétellel arányosítás gyakorlati okokból nem vihető keresztül (pl. illusztráció felhasználása könyvben, antológia, tudományos cikk), vagy ahol a mű felhasználása a bevételhez vezető szolgáltatásnak csak kiegészítő része (pl. gépi háttérzene szolgáltatása étteremben, üzletben).*”

Ad.3.

A HUNGART díjszabása valóban általánosan használt a már egyszer nyilvánosságra hozott képző-, ipar- és fotóművészeti alkotás bármely további jogszerű felhasználása esetén.

A jelen esetben azonban nem ismert az eljáró tanács előtt a jogeset minden részlete, s a beadványból inkább az tűnik ki, hogy a fotós egy céggel történt megállapodás alapján, megrendelésre készítette el a művet, s végül nem az a cég használta fel azt, hanem továbbadta a Megkeresőnek, anélkül, hogy felhasználta volna. Álláspontunk szerint tehát inkább az első felhasználás esetéről van szó, s nem a jogszerű változatlan másodfelhasználásról.

Ez esetben is megkísérlünk támpontot nyújtani, ugyanis az alkalmazott grafika és fotó területén az ilyen típusú alkotásoknál – azaz egy céghez, vagy áruhoz szorosan kötődő grafika, vagy fotó esetében – a felhasználók korlátlan és kizárólagos felhasználási jogban szoktak az alkotókkal megállapodni. Ez pedig az egyszeri felhasználásokra kialakított díjtételek duplája, vagy esetleg többszöröse.

E gyakorlatot a ma már hatályon kívül lévő, az alkalmazott grafikai művek felhasználási szerződéseinek feltételeiről és a szerzői díjról szóló 6/1970. (VI. 24.) MM rendelet 8.§ (2) bekezdése alapozta meg, mely szerint a szerzői díj a rendelet mellékletében meghatározott díjtétel felső határát meghaladó összegben, de legfeljebb annak kétszeresében is meghatározható volt, ha a szerződés szerint a felhasználó határozatlan időtartamra szerzett kizárólagos felhasználási jogot.

A fentiek szerint a HUNGART díjszabásának egyes díjtételei jelenthetnek kiindulási alapot, de amennyiben jól értelmezzük a tényállást, úgy ezen tételek – mint egyszeri felhasználásokra fizetendő jogdíj – szorzatával közelíthető a fizetendő jogdíj, tekintettel arra is, hogy a jelen fotók az eladásra kínált szoftvernek mintegy a logójaként is szolgálnak, annak sikeres forgalmazáshoz hozzájárulnak.

Dr. Debreczeni Ferenc
a tanács elnöke

Dr. Győri Erzsébet
a tanács előadó tagja

Koncz Zsuzsa
a tanács szavazó tagja